

# ФАСИЛІТАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

С. О. Хілько

*Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН  
України*

**Метою роботи** є обґрунтування необхідності застосування фасилітативного підходу до професійної підготовки майбутніх психологів.

Сучасна соціокультурна та освітня ситуація в Україні характеризується динамічністю, невизначеністю, мінливістю та малою передбачуваністю. За таких умов зростає роль і значення професійної підготовки майбутніх фахівців в різних соціальних сферах. Ці принципово нові умови висувають перед освітньою галуззю підвищення якості професійної підготовки майбутніх психологів, здатних діяти в умовах сьогодення. Застосування фасилітативного підходу до професійної підготовки майбутніх психологів є актуальним з огляду на необхідність використання інтерактивних технологій навчання.

Підґрунтям фасилітативного підходу слугують праці: з концепції вільного розвитку людини К. Роджерса; з проблем управлінської діяльності, на основі системного підходу (Л. Орбан-Лембрик, Л. Романкова, В. Шукшунов, Г. Щедровицький); з проблем фасилітації В. Кременя, Л. Петровської, К. Роджерс, Т. Сорочан. В світлі екофасилітативного підходу П.В. Лушин розглядав механізми особистісного змінювання як переходу до нової ідентичності.

*Поняття фасилітація* (від англ. Facilitate – допомагати, полегшувати, сприяти) характеризується сукупністю навичок, спрямованих на ефективну організацію обговорення складної проблеми без втрат часу та за короткий термін виконати усі заплановані дії із максимальним залученням учасників процесу. Дана фасилітативна організація процесу групової роботи, що спрямована на прояснення і досягнення групою поставлених цілей сприятиме ефективній професійній підготовці майбутніх психологів під час застосування інтерактивних технологій навчання. *Фасилітатор*, що керує процесом обговорення, під час проведення заняття, забезпечує успішну групову комунікацію, допомагає групі зрозуміти загальну мету і підтримує позитивну групову динаміку для досягнення цієї мети в процесі дискусії, не захищаючи при цьому одну з позицій або сторін.

Кожен вид фасилітації відіграє значну роль у процесі самореалізації, саморозвитку та відповідає принципам гуманізму. Існують наступні види фасилітації: психологічна фасилітація, педагогічна фасилітація, соціальна фасилітація, спортивна фасилітація, екофасилітація. *Психологічна фасилітація* - процес управління і одночасно конструкції/реконструкції керованої системи. При цьому подальший процес є вірогіднішим, нелінійним та незворотним, що відповідає природі особистісної зміни. Психологічна фасилітація обумовлена парадоксальним контролем над процесом самореконструкції та самоорганізації відкритої динамічної системи особистості. *Педагогічна фасилітація* - вид педагогічної діяльності, який має за мету допомагати студентам/учням в усвідомленні себе як самоцінності, підтримувати їх прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяти особистісному зростанню, розкриттю здібностей, пізнавальних можливостей, актуалізовувати ціннісне ставлення до людей, природи, національної культури на основі організації гуманістичного, діалогічного, суб'єкт-суб'єктного спілкування, атмосфери безумовного прийняття, розуміння та довіри. *Соціальна фасилітація* спрямована на поліпшення якості виконання деяких простих і добре засвоєних операцій. Результати дослідження довели, що присутність глядачів полегшує виконання простих, механічних дій, та погіршує виконання складних (К. Фере, В. М. Бехтерев). *Спортивна фасилітація* спрямована на пошук, підтримку і посилення ефективних процесів організації як команди в цілому, так і

окремих спортсменів. *Екофасилітація* - це процес управління відкритою динамічною системою особистості з метою підтримання її у стані саморозвитку.

Розглянувши основні характеристики видів фасилітації, визначемо сутність фасилітативного підходу в освітній сфері. *Фасилітативний підхід* – це процес управління ситуацією розвитку наявного потенціалу особистості майбутнього психолога. Педагог – фасилітатор сприяє /фасилітативно супроводжує процес відповідно динаміці учбової або особистої саморегуляції в умовах утруднення. За умов групового розв'язання завдань фасилітатор активізує креативну діяльність майбутніх психологів, ймовірніше прогнозування та пошукове конструювання.

При співставленні принципів фасилітативного підходу та підходу традиційних принципів освітньої практики можна виділити ряд особливостей. *Принцип абсолютного позитивного відношення* проти принципу умовно позитивного відношення. В традиційній моделі дії студентів/учнів і самого педагога кваліфікуються як успішні тільки в тому випадку, якщо вони відповідають встановленим стандартам авторитетної інстанції. В моделі фасилітативного підходу підтримується право на особисту позицію в рамках колективного суб'єкта. *Принцип переходу «порядок через хаос»* проти принципу поступового змінення. В традиційній моделі педагогічне змінення розглядається як зворотній і лінійний процес на противагу переходу на більш високий етап розвитку особистості через «хаос», що характеризується ознаками незворотності та нелінійності. *Принцип невизначеності* проти принципу повної детермінації учбово-виховного процесу. Стиль, темп та результати групового процесу важко передбачити. *Принцип колективного суб'єкта* як спільної групової ідентичності, взаємної замученості та розподіленої відповідальності проти принципу індивідуальної відповідальності суб'єкта (педагога або студента), який претендує на повний контроль в учбовому процесі.

У фасилітативному підході важливим є виокремлення технологій та методів, які продуктивно впливають на якість професійної підготовки майбутнього психолога: метод проектів, постановка та розв'язання проблемних завдань, дослідницька робота, метод портфоліо, дебати, діалоги, імітаційні ігри, професійні завдання, інтерактивні технології навчання тощо. Застосування фасилітативного підходу в освітній практиці призводить до підвищення ефективності групової роботи, залучення та зацікавленості учасників, розкриття їх потенціалу.

**Висновки.** Таким чином, застосування фасилітативного підходу до професійної підготовки майбутніх психологів сприяє розвитку потенціалу особистості майбутніх психологів, створює умови розвитку фасилітативної компетентності, що підвищить ефективність їх професійної підготовки.